دەزگای رۆشنبیریی شەفەق - کەرکووک
بۆ تەمەنی ٩ تا ١٤ ساڵ
تشرینی دووەم ٢٠١١

حاجیلە

١٧

گوڵی حاجیلەکانی دەشتی هاموون
نەکەی بیدەی بە نێرگیز جاڕی گەردوون

کیسەڵێک لە دەریای سوورەوە گەیشتووەتە نێوان رووپەرەکانی ئەم گۆوارەدا و پشووی داوە، تۆی ئازا ئەگەر دۆزیتەوە، ئێمە خەڵاتێک دەکەین.

بێچووی ئاژەڵان

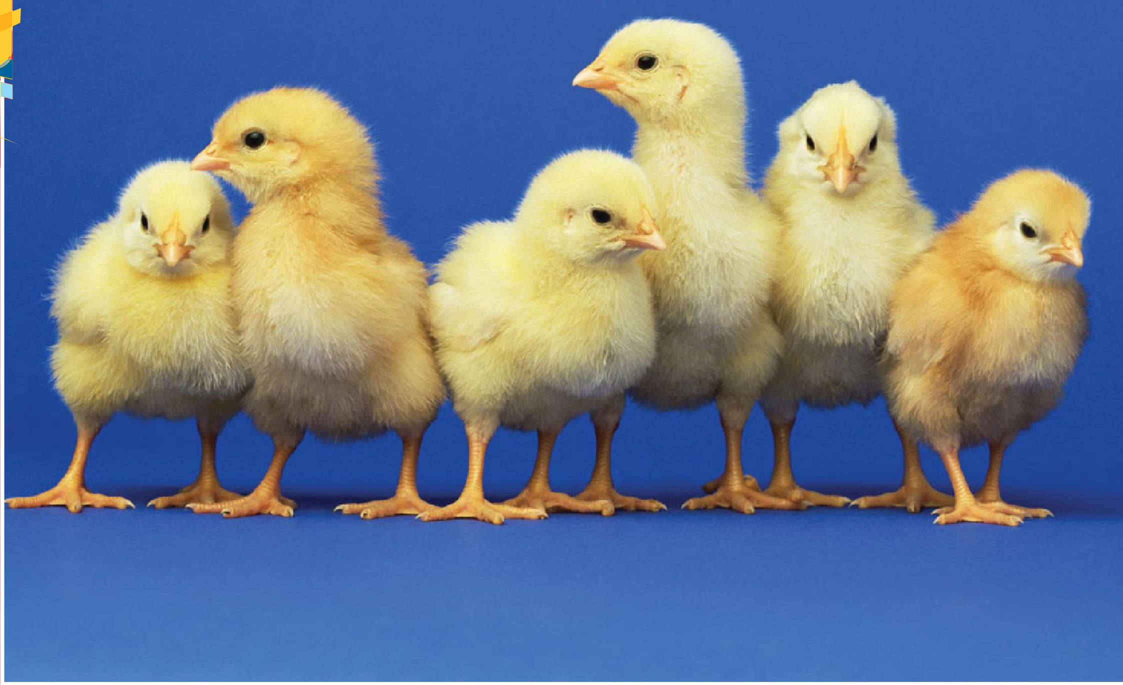

هەموو گیانم بە نەرمە پەڕێکی فشی زەرد داپۆشراوە، لە دوورەوە وا دەزانی تۆپێکی بچووکم غلۆر دەبمەوە.
دەندووکێکی تیژیشم هەیە بۆ خواردنی دانەوێڵە بەکاری دێنم.
دەزانن من بێچووی کێم؟
من جووجەڵەی مریشکم و، ئەو نینۆکانەی بە پەنجەی پێمانەوەیە بۆ هەڵکەندنی ئەرز بۆ دۆزینەوەی کرم و مێروو بەکاریان دێنین.

ئا: زەریف

گوڵزاری حاجیلە

ژاڵە

زەینەب حەسەن – تەقتەق

ژاڵـە ڕووەکێکـی ژەهراوییـە و نیشـتمانەکەی لە دەوروبەری دەریای سپییەوە تا چین درێژەی هەیە. ڕووەکەکە بریتییە لە دەوەنێک کە بەرزییەکەی دەگاتە زیاتر لـە دوو مەتر و نیو. گەڵاکانی سـادەن و هەر سـێ گەڵایەک بە دەوری گرێیەکی سـەرلقەکەوەن و، ڕەنگیان سەوزێکی تۆخە. گوڵەکەشی سپی یان پەمبەیی یان سوورە.

لەبەر هەتاو و شوێنی نیوەسێبەر دەڕوێ و حـەزی لـە ئاودانـی زۆر نییە و پەینی پێویستە.

دارچین

سەمیرە عەلی – خورماتوو

ئـەو دارچینـەی کە وەک بەهـارات بەکار دێ، بریتییە لە توێکڵی دارێکی هەردەم سـەوزی ناوچە گەرمییەکان، بەرزییەکەی لە نێوان ١٠ تا ٤٠ مەتر دەبێ.

نیشتمانی دارچین وڵاتی سریلانکایە و لە ناوچەکانی تری باشـووری خۆرهەڵاتی ئاسیا و لە باشووری ئەمەریکا و هیندسـتانی خۆرئـاوا دەڕوێ. گوڵێکی زەردی هەیە و بەرەکەی بچکۆلانەیە و شێوەی لە مێخەک دەکا.

دارچین بۆ چەندان مەبەسـتی پزیشـکی بەکار دێ. بـۆ نموونـە: ڕێگرتـن لە ڕشـانەوە و کەمکردنـەوەی ئازاری ماسـوولکەکان و کەمکردنەوەی ڕێژەی شـەکر لە خوێندا.

سۆسن

ئەحمەد سەعید – کۆیە

گوڵی سۆسن ڕووەکێکە بە پیاز زیاد دەکا و تەمەنی درێژە، گوڵەکانی وەک پەلکەزێڕینە ڕەنگاوڕەنگن، مۆر و سپین، بۆنێکی هێمنی هەیە. ئەم گوڵە دوای لێکردنەوە ماوەیەکی زۆر دەمێنێتەوە بۆیە دەشێ بخرێتە ناو چەپکە گوڵ و بە دیاری پێشکەش بکرێ.

سۆسـن حەزی لە بەرهەتاوە و لە تەنکە سـێبەریش دەڕوێ. دوو هەفتە جارێک پێویستی بە پەیینە و، تەنیا لە سەرەتای چاندنی پێویستی بە ئاودانی زۆر هەیە.

هۆنراوە

شووتی

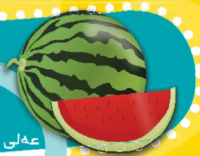

عەلی حەمەڕەشید بەرزنجی – سلیمانی

مـــن خڕ و درێژکۆلەم
گـــەورە یاخود بچکۆلەم
کە پێ دەگـــەم شیرینم
مـــیوەی وەرزی هاوینم
دەمـــپارێزێ توێکـڵەکەم
تا بە جوانی پێ دەگـــەم
توێکڵی سەوز و ناوی سوور
دەمناسیتەوە لــــە دوور
پاکم دەکەن بە چــــەقۆ
قاشم دەکەن لەسەر خـۆ
لەسەر قاپ لە ناو سینی
زۆر جـــوانم کە دەمبینی
ئەوســـــا دەورم لێ دەدەن
دەمخـــۆن و تامم دەکەن
ئێســـتا دەزانن من چیم
ها هـا هـا هـا من شوتیم

هاوکاری گیانلەبەران

ئەسعەدی لوڕزادە

مام بۆق نەخۆش کەوتبوو
خۆی لێ درێژ کردبوو
کیسەڵێک خۆی پێگەیان
گوتی چیە هاوڕێ گیان؟!
دیارە کە وا نەخۆشی
قیرەت نایە و بێ هۆشی
بۆقەی خستە سەر پشتی
بە پەلە نەک بە سستی
هێندەی بڵێی یەک و دوو
بۆ ماڵی مام قرژانگ چوو
ئەویش خێرا دەست و برد
بە یەک دەرزی چارەی کرد
پێمەکەنن منداڵان
ئەوانیش وەک ئێمە وان
کاتێک نەخۆش دەکەون
بۆ لای پزیشک دەچن

عوسمان دەروێش شکور-کەرکووک

مەتەڵ

نۆ پیتە ناوی گیاندارە
سپی وەک بەرخ ڕەشە وەک کارە
لەناو ماڵ و بەرهەیوانە
دروستی دەکا هێلانە
مەلێکە دێ لە بەهارە
پایز کۆچ دەکا دووبارە
پیتی پێنج و شەشی وردی
ژمارەیەکە بەکوردی
پیتی هەشت و نۆ لەگەڵ سێ
یەکێکە کە هیچ نەبیستێ
پیتی سێ و شەش بنووسە تۆ
بەسەر ئەو جێیەدا بڕۆ
ناوی مەتەڵمان کام مەلە
دە هەڵیبێنە بەپەلە

فەرھەنگی حاجیلە

بێلان - کەرکووک

bite بایت

گاز، گازگرتن لە شتێک مانای ئەوەیە کە بە ددانەکانت ھەوڵ بدەی ئەو شتە ببڕی.

blade بلێد

بەو بەشەی چەقۆ یان شمشێر دەگوترێ کە پان و تیژە و بۆ برین بەکار دێ.

blame بلەیم

گلەیی، ئەگەر وا بزانی کەسێک کارێکی خراپی کردووە، ئەوە گلەیی لێ دەکەی لەسەر ئەو کارە خراپە.

blanket بلانکێت

بەتانی، ئەو پارچە ئەستوورەیە کە بەسەر پێخەفدا دەدرێ و بۆ خۆگەرمکردنەوە خۆمانی پێ دادەپۆشین.

blind بلایند

-بەواتەی کوێر دێ کە ئەو کەسەی نابینێ و لە ھەستی بینین بێبەشە.

- بەو پۆشاکەش دەگوترێ کە بەسەر پەنجەرەدا دەدرێ بۆ ئەوەی داپۆشرێ (پەردە نییە).

block بلۆک

-بلۆک بە پارچەیەکی ئەستوور و رەقی دار یان بەرد دەگوترێ، وەک ئەو بلۆکە چیمەنتۆیانەی بۆ دروستکردنی دیوار بەکاری دێنین.

-ھەروەھا بە گیرانیش دەگوترێ، بۆ نموونە کاتێ رێرەوێک دەگیرێ و ھیچ شتێک ناتوانێ بە ناویا تێپەرێ.

ناوی کوڕانەی نوێ

شارا ئەحمەد - داقووق

پۆلۆ — سکڵ

تامان — چەپەر

دارڤان — داربڕ

دڵشا — دڵخۆش

دڵشێر — ئازا

رامیار — شوانی پەز

ستران — گۆرانی

شاباز — بازی سپی

شا — پادشا

مەلوول — خەمبار

پایتەختی وڵاتان

شلێر محێدین - قەڵادزێ

بانکۆک	تایلەند
بروکسل	بەلجیکا
مانێلا	فلیپین
نایرۆبی	کینیا
نیامی	نێجیریا
ھلسینکی	فنلاندە
ھاڤانا	کووبا
لیما	پیرۆ
لاپاز	پۆلیڤیا
گیتۆ	ئیکوادۆر

ئەپۆکرات

زیاد ئەحمەد - ھەولێر

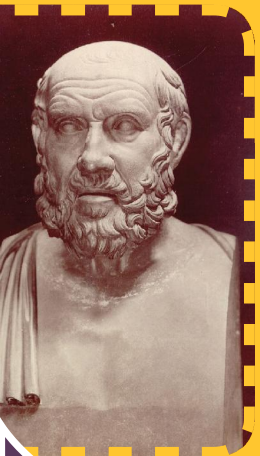

ئەپۆکرات باوکی پزیشک ساڵی ٤٦٠ی پێش زاین لە دوورگەی کوس لەدایک بووە و ٩٥ ساڵ ژیاوە. و مەزنترین پزیشکی سەردەمی خۆیەتی، کە توانیی کاریگەریی بیرۆکە کۆن و دواکەوتووەکان لەسەر زانستی پزیشکی لابەرێ، ھەروەھا خاوەنی بیرۆکەی ئەو سوێندە پیشەییەیە کە پزیشکان لە کاتی بوونیان بە پزیشک دەیخۆن.

ئەم بلیمەتە توانیی کۆمەڵێ خەڵک لە خۆی کۆ بکاتەوە و زانستەکانی پزیشکیی فێربکات، دوای ئەوەی سوێندی دان و، داوای لێیان کرد ئەوانیش خەڵکی تر فێر بکەن و سوێندیان بدەن ئەو زانستە بەباشترین شێوە بۆ خزمەتی مرۆڤ بەکار بھێنن.

ئەپۆکرات لە ساڵی ٣٧٧ی پێش زاین دوای دامەزراندنی بنەواکانی زانستی پزیشکی مرد و وڵاتی یۆنان ساڵانە لە ١٩ی ئەیلوولدا بەبۆنەی رۆژی ئەپۆکراتەوە ئاھەنگ دەگێرێ و ١٩ی ئەیلوولی ساڵی ٢٠٠٣یش بە رۆژی جیھانیی ئەپۆکرات دانرا.

ئێرنست ھیمنگوای

حەسیب کەریم - کەرکووک

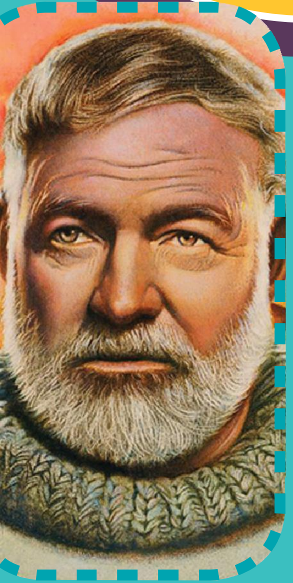

ھیمنگوای لە ٢١ی تەمووزی ١٨٩٩ لە ویلایەتی ئیلینۆی لە ئەمەریکا لەدایک بووە، نووسەرێکی ئەمەریکاییە و بە گرینگترین رۆماننووس و چیرۆکنووسی ئەو وڵاتە دەژمێردرێ.

سەرەتا زۆر رەشبین بوو، بەڵام دواتر دەستی دایە پەسنی ھێزی دەروونی و کارەکانی پێشانی دەدەن کە ئەم ھێزە توانای رووبەڕووبوونەوەی ھێزە سرووشتییەکانی ھەیە. لە ھەردوو شەڕی جیھانیی یەکەم و دووەمدا بەشدار بووە و ملوانکەی ئازایەتیی بەدەست ھێناوە.

باوکی ھیمنگوای پزیشک بووە و زۆر حەزی لە راو و شکار بووە و دایکیشی ژنێکی ئاینپەروەر بووە بەڵام زۆر حەزی لە موزیک بووە. سەرەتای دەرکەوتنی ھیمنگوای لە دنیای ئەدەب ساڵی ١٩٢٣ بوو کاتێ کۆمەڵە چیرۆکی «سێ چیرۆک و دە سروود»ی بڵاو کردەوە.

لە کۆتاکانی ژیانیدا، ھیمنگوای لە کووبا دەژیا و چەند ھەفتەیەک دوای ئەوەی ٦٢ ساڵی تەمەنی تەواو کرد، لە رۆژی ٢ی تەمووزی ١٩٦١ فیشەکێکی بە سەری خۆیەوە نا. بەناوبانگترین کارەکانی بریتین لە: ماڵئاوایی لە چەک، زەنگ بۆ کێ لێدەدرێ، پیر و دەریا، پیاوکوژەکان، پیاوە بێژنەکان.

شەڕی ڕاوچییان

ئا: تاتیانا – عەرەفە

ئۆخەی، ئاخری بوومە خاوەن دوورگەی خۆم!
مافی ڕاوەماسیشم هەیە!
ئاڵای خۆشم دادەکوتم و دەبمە ئیمپراتۆری ئەم دوورگەیە
پیرۆزە مام کەریم
(دوورگەی مام کەریم)
هەر ئێستا خاوەندارییی دوورگەکە تۆمار دەکەم...
مام کەریم خۆت ماندوو مەکە...
بۆ، مەگەر هەر شتێک لە دوورگەی مام کەریم یاسایی نییە؟
ئەم دوورگەی مام کەریمە دوورگە نییە...
ئەی چییە؟ سندووقە قومێکە بەسەر ئاوەوە...
گوێم لێ نییە، ئەمە دوورگەیەکی جێگیر نییە...
خواحافیزی لە دوورگەکەت بکە...
ئای چەند پیاوێکی خراپە...
ئەوە دوورگەکەی مام کەریم تێک دەدەن...
دوورگەکەم لەناو چوو...

کارەکەم لەناو چوو...
هەموو شتێک بە فیڕۆ چوو...
باشە، بردتەوە ئێستاش دەتەوێ کەشتییەکانم بکڕی؟
وەرە ئێرە، هەموو شتێک ئامادەیە...
بەڵام حەزم لێیە دوورگەکەم لەگەڵ خۆم ببەم، دەبێ؟
دیارە تۆ شێتی، بیبە چیی لێ دەکەی بیکە...
داوای لێبوردن دەکەم، مام کەریم، داهێنانەکەم باش نەبوو..
بەپێچەوانەوە، ئامێرەکەت باش کار دەکا، تەنیا کانزا دەردێنێ...
تکایە، ١٢ کۆپتەرم بۆ بێنە و مافی دەرهێنانی کانزای ئۆقیانووسم بۆ بکڕە...
کاتێ دوورگەکە کەوت بەلادا، زانیم پێکهاتەکەی چییە!
ئەم دوورگەیە گەورەترین پارچە زێڕە لە دنیادا و، نرخەکەی بەقەد ١٠٠ ساڵ قازانجی ڕاوەماسییە!!
تەواو

هۆکارەکانی سستی و بێهێزی

ئازا شێرزاد – کەرکووک

زۆر هۆکار هەن کە دەبنە مایەی سستی و خاوبوونەوەی لەش و تەمبەڵی. بەشێ سەرەکیی ئەم هۆکارانە پەیوەندیی بە خۆراکەوە هەیە، نارێکیی وادەی نووستن. خەوتن بۆ ماوەی زیاتر لە ٨ سەعات لە ڕۆژێکدا. نەکردنی وەرزش.

بۆیە بۆ ڕزگاربوون لە سستی دەبێ ئەم کارانە بکرێن: خواردنی بڕی زۆر لە سەوزی و میوە. زۆر بەکارهێنانی ڕۆنی زەیتوون و خورما. خواردنەوەی ئاو. وەرزشکردن، بۆ نموونە ڕێکردن. دوورکەوتنەوە لە شەونخوونی.

هەروەها خواردن هەیە وزەی لەش زیاد دەکا و چالاکیی مرۆڤ زیاد دەکا وەک هەنگوین و خورما.

ئەگەر بەمانەش چاک نەبوویتەوە پێویستە سەردانی پزیشک بکەی چونکە لەوانەیە کێشەی تەندروستیت هەبێ.

بۆچی بارووت لە کوژاندنەوەی ئاگردا بەکاردەهێنرێ؟

شارا ئاراس – هەولێر

چەند ڕێگەیەک بۆ کوژاندنەوەی ئاگر بەکاردەهێنرێ، کە بەپێی جۆر و توندیی ئاگرەکە دەگۆڕێ. بۆ نموونە ئەگەر ئاگرەکە بچووک بوو، دەتوانرێت بە بەکارهێنانی گازی دووەم ئۆکسیدی کاربۆن کپ بکرێتەوە، چونکە گازی دووەم ئۆکسیدی کاربۆن نە دەسووتێ و نە یارمەتیی سووتان دەدا.

ئەگەر ئاگرەکە گەورەتر بێت ئەوا بە ئاراستەکردنی تەوژمێکی توندی ئاو دەکوژێنرێتەوە، چونکە ئەو ئاوەی بەسەر ئاگرەکەدا دەکرێ بە کاریگەریی گەرمیی ئاگرەکە دەبێتە هەڵم و بەربەستێک لەنێوان ئاگرەکە و هەوادا دروست دەکات.

بۆ زیادکردنی کاریگەریی ئاوەکە، کەمێک بارووت تێکەڵ ئاوەکە دەکرێت، چونکە بەکاریگەریی بارووتەکە بەهەڵمبوونەکە خێراتر دەبێ و ڕێژەیەکی زیاتری هەڵمی ئاو بەرهەم دەهێنرێ. زووتر ئاگرەکە دەکوژێننەوە.

لە ئێوە پرسیار لە ئێمە وەڵام

گوڵەباخ – کەرکووک

هاوڕێمان شێرزاد شەریف، تەمەنی ١٧ ساڵانە، لە پۆلی پێنجەمی وێژەییە. گلەیی لە هاوڕێکانی دەکا و دەڵێ: هاوڕێکانم وێنەی نەگونجاویان لە مۆبایلەکانیان هەڵگرتووە و زۆر جار لە نێوان خۆیاندا ئەو وێنانە ئاڵوگۆڕ دەکەن. کاتێکیش دەچنە سەر ئینتەرنێت، دەچنە ناو سایدی وەهاوە، کە بە هیچ جۆرێک لەگەڵ دابونەریتی کۆمەڵی ئێمەدا ناگونجێ. چی بکەم باشە؟

«حاجیلە»:

بە شێرزادی هاوڕێمان دەڵێین: تۆ و هاوڕێکانیشت لە قۆناخێکی هەستیاری تەمەنتاندان. هیچ شتێک هێندەی وانەکان و ئامادەبوون لە پۆلەکانتان بە هاناتانەوە نایێن، بۆیە دەبێ وانەکان بخەنە پێشەنگی هەموو ئەرکەکانتان.

مۆبایل و کۆمپیوتەر و ئینتەرنێت بوونەتە بەشێک لە ژیانی مرۆڤی ئەم سەردەمە، ئەگەر بە شێوەیەکی گونجاو بەکاریان نەهێنین، لەجیاتیی سوود، زەرەرمان پێدەگەیەنن و تووشی سەرئێشەمان دەکەن.

ئەمانە هاوڕێتن و ڕەنگە ماوەیەکی زۆر بێت یەکتری بناسن، بۆیە پێویستە ئامۆژگارییان بکەیت، و هەوڵ بدەی دووریان بخەیتەوە لەم شتانە.

ئەگەر بە گوێیان نەکرد، وا باشە خۆتیان لێ دووربخەیتەوە.

چۆن قاوە بوو بە خواردنەوەیەکی ناسراو

دەگێرنەوە شوانێک هەستی بەوە کرد کە مەڕەکانی لە ناکاو چالاکییەکی نائاساییان پێشان دا، ئەویش دوای ئەوەی بەری دارێکیان خوارد.

بۆیە کاکەی شوان بڕیاری دا خۆیشی لە بەری ئەو ڕووەکە بخوا و بۆی دەرکەوت کە، چالاکی و وزەی زیاد بوون.

ئەمە هۆکاری دۆزینەوەی دەوەنی قاوە بوو و ئیتر خەڵک وردەوردە فێر بوون وەک جۆرە خواردنەوەیەک قاوە بەکار بهێنن.

دەڵێنیش سۆفییەک کاتی خۆی بەلای دەوەنێکدا تێپەڕی و دیی بەرێکی زۆری پێوەیە و کەسیش لێی ناکاتەوە. بۆیە هەندێک لە بەری ئەو ڕووەکەی خوارد و، دوای خواردنەکەی هەستی بە هێز و وزەیەکی زۆر کرد و بۆی دەرکەوت خواردنی ئەو بەرە هاوکارە بۆ شەونخوونی و خواپەرستیی زیاتر، بۆیە دەستی بە بەکارهێنانی کرد وەک خۆراک و وەک خواردنەوەش و ئامۆژگاریی موریدەکانیشی کرد بەکاری بهێنن و لە حیجاز و یەمەن و میسر بڵاویان کردەوە.

نەوزاد مەحموود – عەرەفە

پیسکەرەکانی ژینگە

پاک عەزیز – سلێمانی

ئەم ژینگەیەی ئێمەی تێدا دەژیین بە چەندان هۆکار پیس دەبێ و ئەو پیسبوونە هەڕەشەیە بۆ داهاتووی مرۆڤ لەسەر زەوی. پیسکەرەکانی ژینگەش بە گشتی دەبنە دوو بەشەوە:

پیسکەری سروشتی، کە بریتین لە پێکهاتەکانی ژینگە خۆی، وەک مێروو و میکرۆبی زیانبەخش و ئاژەڵ و ڕووەکی ژەهراوی، با و بوومەلەرزە و دۆخەکانی کەش.

پیسکەری داهێنراو، کە جۆری دووەمی پیسکەرەکانە و، لە داهێنانی مرۆڤ و تێکنۆلۆجیان. هەروەها ئەو پیسکەرانەن کە بە هۆی پیشەسازییەوە دێنە کایەوە بەتایبەتی پیشەسازیی گەورەی وەک کارگە زەبەلاحەکان و هۆکارەکانی گواستنەوە و دووکەڵ و گازە زیانبەخشەکان و ژاوەژاو.

یەکەمین کتێبخانەی گەڕۆک

لە ٩ی حوزەیرانی ١٩٣١ بۆ یەکەمین جار کتێبخانەیەکی گەڕۆک لە پاریس نمایش کرا. کتێبخانەکە بریتی بوو لە ئۆتومبێلێکی فەرەنسایی کە توانای بارکردنی ٢٥٠٠ کتێبی هەبوو.

دیوی دەرەوەی ئۆتومبێلەکە خانەخانە کرابوو و کتێبەکانی لەسەر دادەنرا بۆئەوەی خوێنەران بیانبینن و سەربەست بن لە هەڵبژاردن و خوێندنەوەیان.

کتێبەکان بۆ فرۆشتن نەبوو، تەنیا بۆ خواستن و خوێندنەوە بوون. ناوەوەی ئۆتومبێلەکەش هەندێک کتێبی یەدەکی تێدا پارێزرابوو، هەر کاتێک خوازەرێک داوای بکردنایە، دەیانهێنایە دەرەوە.

سیروان سەمیر – ڕەحیماوە

بۆچی پۆلەکانی قاز لە شێوەی ٧ دا دەفرن؟

ژوان سەمیر – سەید سادق

کاتێک قازەکان بیانەوێ لە شوێنێکەوە بچنە شوێنێکی تر، بە پۆلێکی شێوە ٧ و بە خێرایی نزیکەی ٧ کیلۆمەتر و نیو لە سەعاتێکدا دەفرن.
فرۆکەوانەکانیش لە قازەوە فێری ئەم شـــێوە فرینە بوون بۆئەوەی هەموو فرۆکەوانەکانی پشـــتەوە ئەوانەی پێش خۆیان ببینن و هەمووشـــیان رابـــەری پۆلەکە ببینن، کە شارەزاترینیان بۆ رابەرایەتیی پۆلەکە هەڵدەبژێرن.
زانایـــان روونیانکردووەتـــەوە، کە بۆ هەمان مەبەســـت قازەکان بەم شێوەیە دەفرن و قازێکی نێرەی شارەزاش رابەرایەتییان دەکات، و شەو بێ یان رۆژ رێگە ون ناکات و دەیانگەیەنێتە شوێنی مەبەست.

بۆچی خوێنی مێروو بێ ڕەنگە؟

مەزن عەلی – هەڵەبجە

بـــە پێچەوانەی خوێنـــی مرۆڤ و شـــیردەرەکان، خوێنی مێروو بێ ڕەنگە. چونکـــە خوێنیان خرۆکەی سووریان تێدا نییە.
هەروەها زۆربەی جۆرەکانی مێروو دایکی خۆیان نابینن، چونکە دایکەکان لە وەرزی پایزدا هێلکە و گەرا دادەنێن و دەمـــرن. لە وەرزی بەهاردا هێلکەکان دەترووکێـــن و مێـــرووی بچووکیان لێ دەردەچـــێ. ئەم مێـــرووە بچووکانە هەر لـــە یەکەمین رۆژەوە پشـــت بـــە خۆیان دەبەستن و کەس سەرپەرشتییان ناکا

بۆچوونی مرۆڤ لەبارەی کوندە پەپووەوە

کەژاڵ محەمەد – کەرکووک

زۆربەی گەلانی ناوچەی رۆژهەڵاتی ناوەراســـت کوندەپەپوو بە نیشانەی نەگبەتی و لێقەومان دەزانن و بینینی کوندەپەپوو یان بیســـتنی دەنگی وایان لێ دەکا هەست بە رەشبینی بکەن و ترسی لێقەومانیان لا پەیدا ببێ.
خێڵەکانی ئەفریقیا پێیان وایە هەر کەسێ کوندەپەپوو ببینێ یان گوێی لە دەنگی ببێ ئەوە ئەو کەسە یان دەمرێ یان تووشی نەخۆشییەکی سەخت دەبێ.
هەروەها کوندەپەپوو لای خێڵەکانی ئەمەریکا، کە بە هیندییە ســـوورەکان ناسـراون، نیشانەیە بۆ خراپەکاری و جادووگەری.
لای رۆمانە کۆنەکانیش، کوندەپەپوو نیشانەی مەرگ بوو.
بە پێچەوانەی گشت ئەمانەشـــەوە، میللەتانی ئەورووپا کوندەپەپوو بە نیشانەی دانایی دادەنرێ.

چۆن لە بۆنی ناخۆشی زار دوور دەبیت؟

میران جەمال – کانی شەیتان

بۆنی ناخۆشی دەم لە سۆنگەی ئالوودە بوونی زارەوە بەو بەکتریایانە ئەو بۆنە ناخۆشە دروست دەکەن یان گەدە یان هەوکردنی ریخۆڵە . هەروەها بەخێراییش نانخواردن هۆکارێکی ترە بۆ بۆنی ناخۆشی دەم، ئەمەش هەر زیانی جەستەیی نییە بگرە لە رووی دەروونی و کۆمەڵایەتیشەوە گرفتت بۆ دۆوست دەکا .جا بۆ ئەوەی هەمیشە زارت پاک و خاوێن بێت پێویستە:
– لە شەو و رۆژێکدا دوو جار یان سێ جار دان بە فلچە و هەویری دانت بشۆ.
– هەرجارە دانت دەشۆی زمانت خاوێن بکەرەوە.
– هەوڵدە و ئەگەر کرا بۆنی خۆشی دەم بەکار بێنە.

کەی ئەمەریکا ناوی دۆلاری لە دراوەکەی نا؟

شەهێن شاهین – سەید سادق

ئەنجوومەنی پیرانی ئەمەریکا لە ٢ی نیسانی ساڵی ١٧٩٢دراوی وڵاتەکەی خۆیانیان ناو نا دۆلار، کە بەرانبەر ٢٤،٧٥ گرام زێر و ٣٧١،٢٥ گرام زیو بوو. لە مامەڵەکانی بازاردا تاکو ساڵی ١٨٧٣ بەم شێوەیە مایەوە، بەڵام دوای ئەو ساڵە بەراوردکردنەکە تەنیا لەگەڵ زێردا دەکرا.
زۆر وڵاتی تر هەن کە دراوەکەیان دۆلارە و بە دۆلاری ئەو وڵاتە دەناسرێ. نرخەکەشی جیاوازە بە بەراورد لەگەڵ دۆلاری ئەمەریکایی.

هاوڕێیانی حاجیلە

تریَ کەمال

لانیا ئاوات

مەلەک ڕەسول

نادیە ڕەسول

مافەکانتان ٣

ناز نەبەز – کەرکووک

کۆمەڵەی گشتیی نەتەوە یەکگرتووەکان لە ٢٠ی تشرینی دووەمی ساڵی ١٩٥٩دا ڕێککەوتننامەی مافەکانی منداڵانی بڵاوکردەوە و زۆربەی وڵاتانی دنیا دانیان بە ناوەڕۆکی بڕگە و مادەکانیدا ناوە و عێراق یەکێکە لەو وڵاتانە.

«حاجیلە» بۆ ئاشناکردنی ئێوەی ئازیز بە ناوەڕۆکی ئەم ڕێککەوتننامەیە، لە هەر ژمارەیەکدا ٣ مادەی ئەم ڕێککەوتننامەیەتان بۆ بڵاودەکاتەوە. تا بە ئاگا بن لە پێشێلکردنی مافەکانتان لە سنووری خێزان و کۆمەڵگە و دەوڵەتدا.

مادەی ٧ :

منداڵ دوای لەدایکبوون دەبێ ناوی لێبنرێ و بۆ وەرگرتنی ڕەگەزنامە، تۆمار بکرێ.

مادەی ٨ :

ئەرکی سەر شانی دەوڵەتە ڕێز لە منداڵ بگرێ و پارێزگاریی ناو و ناسنامە و پێوەندییەکانی ناو خێزانی منداڵ بکات. ئەگەر منداڵ لەبەر هەر هۆیەک بێت، بێبەش کرابێ لە ناسنامە، پێویستە دەوڵەت هاوکاریی بکات هەتا ناسنامەکەی دەست دەکەوێتەوە.

مادەی ٩ :

پێویستە دەوڵەت مافی ژیانی منداڵ لە ناو خێزاندا زامن بکا و بە هیچ شێوەیەک نابێ منداڵ لە دایک و باوکی جودابکرێتەوە، مەگەر بە یاسایەک جودای بکاتەوە و ئەو جوداکردنەوەیەش لە بەرژەوەندیی منداڵەکەدا بێ.

چەند ڕێنماییەک بۆ ئەوانەی زۆر لەسەر کۆمپیوتەر دەمێننەوە

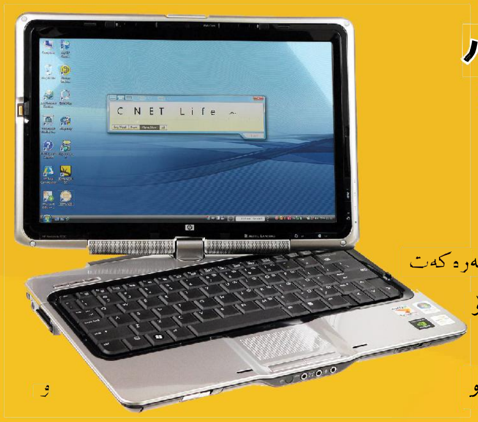

ڕێژوان شانۆ – بەکرەجۆ

– پێویستە هەر ٢٠ خولەک جارێک، چاوت لەسەر سکرینی کۆمپیوتەرەکەت دوور بخەیتەوە و چاو لەو شتانە بکەی کە ٢٠ پێ لێتەوە دوورن، بۆ ئەوەی ئارامییەک بە چاوەکانت ببەخشیت.

٢– هەر ٢٠ خولەک ٢٠ کەرەت بڕژۆڵەکانت بخەرە سەر یەک و بکەرەوە بۆ ئەوەی چاوت بەتەڕی بمێنێتەوە.

٣– هەر بیست خولەک دانیشتن هەڵسە و ٢٠ هەنگاو بە پێ بڕۆ و دواتر بگەڕێوە سەر کۆمپیوتەرەکەت، ئەمەش بۆ یارمەتیدانی سووڕاندنەوەی خوێنە لە هەموو بەشەکانی جەستەتدا.

وایەرلێس

کۆمپیوتەر

ماردین – سلێمانی

وایەرلێس ، شێوەیەکی نوێی گواستنەوەی زانیارییە ، کە زۆربەی ئامێر و کەرستەکانی ژیانی گرتۆتەوە ، ئامێری وایرلێس شەپۆلی کارۆموگناتیسی بەکار دەهێنێت بۆ گواستنەوەی زانیارییەکان بۆ دەوروبەری خۆی ، ئەم شێوازەش لە ئینتەرنێت و بلوتوس و مۆبایل و کۆنترۆلی ئامێرە کارەباییەکان بەکاردێن .

بۆ پێکەنین

پێبکەنە تا جوانتر بیت

دڵگەش دلێر - کەرکووک

مامۆستایەک لــە قوتابیەکــی پرســی: باوکت تەمەنی چەندە؟ قوتابــی لە وەڵامدا گوتــی: وەڵڵاهی نازانم بەس دەمێکە لەگەڵمانە.

باوک بە کورەکەی دەڵێت: ناوی سێ ئاژەڵم بۆ بێنەوە شیردەر بێت؟ کورەکەی لە وەڵامدا دەڵێت: سێ مانگا.

دایک هاواری کردە سەر کورەکەی: بۆچی دواکەوتیت؟ پێم نەگوتی زوو بگەڕێوە لای میوە فرۆشەکە؟ کورەکــەی لــە وەڵامدا گوتــی: بەڵێ دایکە.. بەس نەتوت بەپەلە برۆ.

یاد کەمال - چوارچرا

خەنینەوە

ڕۆژێــک باوکێــک بــە کوڕەکەی دەڵێت کە چووی بۆ بازار مەعامەلە بکە کوڕەکەی دەڵێت بــاش، ڕۆژێک کوڕەکــە دەچێت بۆ بــازار دەڕواتە دوکانێکی جل و بەرگ، دەڵێــت ئــەو کراســە بەچەنــدە، خاوەن دوکانە کە دەڵێ بیســت هەزار دەڵێت بە پانزە هەزار نابێت دەڵێ با، دەڵێ ئەی بە دە هەزار نابێ دەڵێ برۆ دەرەوە با دوو بۆکست لێ نەدەم کورەکە دەڵێ ئەی یەک بۆکس نابێ.

توانجێکی جوان بۆ ئەم وێنەیە بدۆزەوە

بەهرۆز سەلام - سلێمانی

دیمانە

دەبم بە مامۆستا

دیمانە: هیوای مەل - کەرکووک

ناوم (بڕوا حەسەن)ـە، خەڵکی شاری کەرکووکم و پۆلی یەکی ناوەندیم.

ئارەزووی من وەرزشە، کە زۆر حەزی لێ دەکەم، بەتایبەتی یاریی تۆپی پێ و، هاندەری یانەی بەرشەلۆنەم.

جاروبــار کتێبی دەرەوەی پرۆگرامی قوتابخانە دەخوێنمەوە و گۆوارەکانی منداڵان ناخوێنمەوە لەبەرئەوەی گەڕەکی ئێمە کتێبفرۆشی لێ نییە تا ئەو گۆوارانەی لێ بکڕم.

لە داهاتوودا حەزم لێیە ببم بە مامۆســتا بۆ ئەوەی بەشــداری بکــەم لــە فێرکــردن و پەروەردەکردنی منداڵانی شــارە خۆشەویستەکەمان.

چونکە زیرەک و گوێڕایەڵ و پاک و خاوێنم، مامۆستاکان زۆریان خۆشدەوێم

دیمانە:شاکار ڕەسوول - کەرکووک

هاوڕێمان پێویســت فازڵ ئەمین منداڵێکی ئێســک سووک و پاک و خاوێنە. بە حاجیلەی گوت :

- تەمەنم ٥ ســاڵە، ســاڵێکی تر دەست بە خوێندن دەکەم.

ئێســتا لە باخچەی ســاوایانی پەپوولەم. چونکە زیرەک و گوێڕایەڵ و پاک و خاوێنم و ئامۆژگارییەکانی مامۆستایانیشم بە گرینگ دەزانم.

لە باخچە نووسینی پیتەکانی کوردی و ئینگلیزی فێربووم ،هەروەها سروود و گۆرانی وەرزشیش.

یاریکردن لە باخچەی ســاوایان لە کۆڵان خۆشترە، چونکە منداڵی زۆری تێدایە و پاک وخاوێنیشە.

مامۆستایانیش سەرپەرشتیمان دەکەن و چیرۆکی خۆش خۆشمان بۆ دەگێڕنەوە.

گەردوون

نهێنییەکانی گەردوون لە چاخە بەراییەکاندا (بەشی پێنجەم)

گزنگ –کەرکووک

مرۆڤی چاخە بەراییەکانی مێژوو، بە تایبەتیش بابلی و یۆنانییەکان زۆر سەرنجی دیاردە سروشتییەکانی ئاسمانی دەوروبەری خۆیان داوە و بە پێشەنگی گەلان دەژمێردرێن لە پۆلین کردنی ئەستێرەکان و یەکەمین کەس بوونە بە ئەستێرە گەڕۆکەکانیان گوتووە، هەسارەکان. دانیشتووانی کۆنی وڵاتی میسریش وای بۆ دەچوون کە ڕووداوەکانی گەردوون بوونەتە سەرچاوەی ئیلهامی دروست کردنی ئەهرامەکان.

لە ڕاستیشدا ئەم گەلانە هیچیان لە بارەی گەردوون نەدەزانی و زۆر بیردۆزیان لەسەر بنەمای زانیاریی هەڵە دارشتووە و زانیانی دوای خۆیان ڕاستیان کردوونەتەوە.

لە چاخە بەراییەکاندا دیاردە سرووشتییەکانی ئاسمان و دەرکەوتنی کلکدار و نەیزەکەکان سەرچاوەی ترس و تۆقینی خەڵکەکە بوون و لە هەر دەرکەوتنێکدا لێکدانەوەیەکی تایبەتیان بۆ دەکرد. دەرکەوتنی کلکدارەکان هێمایەک بوو بۆ ڕوودانی کارەساتێکی گەورە و پێشهاتێکی خراپ.

بریسکانەوەی نەیزەکەکان لە ئاسمان بەوە لێکدەدرایەوە کە نیشانەیەکە بۆ مردنی کەسێکی ناودار. هەندێکیش پێیان وابوو ئەم بریسکانەوانە تووڕە بوونی خواوەندەکانن.

سینەما

بەهرە جەبار – سلێمانی

واڵت دیزنی

واڵتەر ئیلیاس (١٩٠١ – ١٩٦٦) خاوەنی کۆمپانیای دیزنی ، تاکە کەسێکە کە بە سەدان ملیۆن هاورێی منداڵی هەبێت .

ئەم هاورێتیەش لە ڕێگای فیلمە کارتۆنییەکانیەوە دروستبوبوو ، میکی مشک و دۆناڵدی قاز دوو کاراکتەری هەرە بە ناوبانگی واڵت دیزنین .

کۆمپانیای واڵت دیزنی تا ئێستا ٢٢ خەڵاتی ئۆسکاری بە دەستهێناوە و بۆ ٣٧ جاریش بۆ هەمان خەڵات پاڵێوراوە .

واڵتەر ئیلیاس ٣ جار خەڵاتی ئۆسکاری ڕێزلێنانی وەرگرتووە .

لە ١٩٥٥ واڵتەر ئیلیاس جیهانێکی بێ وێنەی بۆ منداڵان درووستکرد لە سەر سەددان دۆنم زەوی ، ناوی نا (دیزنی لاند) کە ساڵانە سەددان ملیۆن کەس سەردانی دەکەن و لە دەیان وڵاتی تریش هاوشێوەی هەیە .

تاقیگەی حاجیلە

٨ ناز کەریم - کەرکووک

هەنگاوی یەکەم : دەزوویەک بێنە کە هێندەی درێژیی باڵێکت بێ. چنگاڵێک ئامادەکە و لە ناوەڕاستی دەزووەکەی دانێ، ئینجا چەند جارێک دەزووەکەی لێ بپێچە. هەردوو سەری دەزووەکەش لە پەنجەکانت بئاڵێنە.

هەنگاوی دووەم : بە هێواشی چنگاڵەکە شۆڕکەوە سەر مێزەکەی بەرانبەرت، هەتا بەر مێزەکە دەکەوێ. گوێت لە زرینگانەوەیەکی نزم دەبێ.

هەنگاوی سێیەم : هەردوو پەنجەت بخەرە سەر گوێیەکانت و هەمان هەنگاوی پێشوو دووبارە بکەرەوە. ئەمجارە گوێت لە چی دەبێ؟

چیت بۆ دەرکەوت؟

کاتێک چنگاڵەکە بەر مێزەکە دەکەوێ، دەلەرێتەوە، ئەم لەرینەوەیە دەبێتە هۆی لەراندنەوەی هەوای دەوروبەری چنگاڵەکە و دەزووەکە، بۆیە گوێمان لە زرینگانەوەیەکی نزم دەبێ. بەڵام کاتێک پەنجەمان دەخەینە سەر گوێمان، دەزووەکە لە هەستەوەرەکانی بیستن نزیک دەکەینەوە، بۆیە زرینگانەوەکە بەرزتر دێتە گوێمان.

ماڵداری

- زۆر جار کە باوک و دایکمان سێتێک هێلکە دەکڕن، یەک دوو هێلکەی قرینجاوی تێدا دەردەچێ، بۆ کوڵاندنی ئەو هێلکانە دەبێ جوان لە کاغەزێکی ئەلەمنیۆم بیانپێچینەوە و بە ئاسپایی بیانخەینە ناو ئاوەکەوە، ئینجا بخرێنە سەر ئاگر.
- بۆ لابردنی لەکەی دەم و چاوت، هەندێ نیسکی هاڕاو لەگەڵ گوڵاو تێکەڵ بکە، ئینجا دەم و چاوتی پێ چەورکە، با گیراوەکە نیو سەعات بە دەم و چاوت بمێنێتەوە. پاشان بە ئاوی سارد بیشۆ.

ئاشتی عەبدوڵڵا - کەرکووک

حەوت جاران بەبێ وەستان بیڵێرەوە

کورتانی کەری کاوە کای لە ناوە

ئەژی عوسمان - کەرکوک

منداڵی نموونەیی

کامەران سابیر - چەمچەماڵ

زانا لای گشت هاوەڵانی قوتابخانە و مامۆستاکانی خۆشەویست بوو، هەر کاتێ مامۆستاکان باسی قوتابیی زیرەکیان بکردایە پشکی شێر لەو باسەدا بۆ زانا بوو.

کە لە زانایان پرسی، نهێنیی ئەم سەرکەوتنەت چییە؟ گوتی:

من لە ماڵێکدا دەژیم ئارامی و خۆشەویستی باڵی بەسەردا کێشاوە، هەمووان لە ماڵی ئێمەدا ڕێزی یەکتری دەگرن، باوکم بەردەوام وەڵامی پرسیارەکانم دەداتەوە و پرسیارم لێ دەکا لە قوتابخانە چی دەکەم و ئەرکەکانم جێبەجێ دەکەم یان نا.

هەموو بەیانییەک زوو لە خەو هەڵدەستین و دەموچاومان بە سابوون دەشۆین و قاوەڵتی دەکەین چونکە نانی بەیانی یارمەتیی چالاککردنی مێشکمان دەدا و، دوای ئەوە ددانەکانمان دەشۆین و بەرەو قوتابخانە دەکەوینە ڕێ.

من بەردەوام هەوڵی ئەوە دەدەم خەتی خۆم جوان و ڕێک بکەم. لە پشوودانیش قسوور ناکەم بەڵام ئەوەندە پشوو دەدەم کە پێویستە و زیدەڕۆیی لە خەو و تەمبەڵی ناکەم. یاریی خۆیشم دەکەم.

کە بۆ قوتابخانە دەچم، بەردەوام بیر لەو ئاواتانە دەکەمەوە کە دەمەوێ لە داهاتوودا پێیان بگەم ئەوەش هانم دەدا بە باشی گوێ لە مامۆستاکانم بگرم و وانەکان تێبگەم و ئەگەر تێنەگەیشتم پرسیار لە مامۆستا دەکەم.

مامە گاگارین

حەمید خالید کەریم - کەرکووک

ناوی وی گاگاری یوورییە، خەڵکی وڵاتی ڕووسیایە، گفت شیرین و ڕوو خۆش و دلۆڤانی مناڵانی وەکو ئێوە بوو، لە ١٢ی نیسانی ١٩٨١دا، بە گەشتیی ئاسمانی ڤینۆک و لە بنکەی ناتکتۆرەوە و بەتەنێ ڕەوانەی ئاسمان کرا، دلۆڤانان.. مامە گاگارین بۆ ماوەی ٣ سەعات، زۆر بە دلگیریی بەدەوری زەویدا سووڕایەوە، ئەوەندەی پێنەچوو، هەواڵی گەشتەکەی، لە هەموو جیهاندا دەنگی دایەوە و خەڵکی بە پەرۆشەوە گوێبیستی هەواڵەکە بوون.

هێمن بێژی: مامۆستا گیان، بەڵێن بێت، ئێمە لە خوێندندا بەردەوام بین، تاوەکو ناوی کوردستانیش وەکو وی لە هەموو جیهاندا بڵاو بێتەوە.

خۆشی بێژی: مامۆستای دلۆڤان، پەیمان بێت داوا لە کارزانی برا گەورەکەم بکەم لە ڕووسیاوە دوو وێنەی ڕەنگاوڕەنگی، مامە گاگارینم بۆ بنێرێت و یەکێکیان پێشکەشی بەڕێزت دەکەم.

۱۷

رۆشنا کەرکووکی
کەرکووک

ئەنتیلی هۆڵەندایی

ناو: دورگەکانی ئەنتیلی هۆڵەندایی
پێگەی جوگرافیایی: ئـەم دورگانە لە دوو کۆمەڵـە پێکدێن و سـەر بـە دورگەکانی ئەنتیلی بچووکن لە ئۆقیانووسی ئەتڵەسی.
رووبەر: ٩٦١ کیلۆمەتری دووجا.
ژمارەی دانیشتووان: ١٩٠ هەزار کەس.
چڕیـی دانیشـتووان: ٢٣٧,٥ کـەس لـە کیلۆمەترێکی دووجا.
پێکهاتـەی ئاینـی: ٨٥٪ کاتۆلیـک، ٩,٥٪ پرۆتستانت، ٠,٣٪ جوولەکە، ٢,٣٪ بڕوایان بە هیچ ئاینێک نییە.
پایتەخت: ویلمستاد(١٣٥ هەزار کەسی تێدا دەژی).
گرینگترین شـارەکانی: ئۆرەنجستاد، سان نیکۆلا.
جـۆری حوکمرانـی: هۆڵەنـدە داگیـری کردووە و ئۆتۆنۆمیی پێداون.
دراو: فلۆڕاتی هۆڵەندایی.
زمان: هۆڵەندایی.
گرینگتریـن هەناردەکانی: بەروبوومەکانی نەوت، کەلوپەلی چنراو، تووتن، ماسی.
گرینگترین هاوردەکانی: نەوت، خۆراک، رەشەولاخ، مادەی کیمیایی.
کات: گرینتچ – ٤.

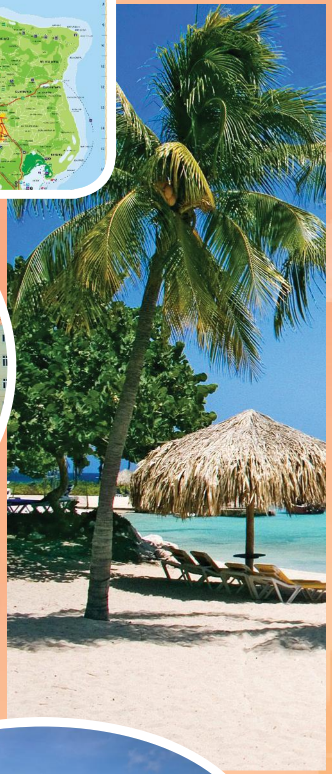

تۆپی باڵە

ئارەزوو نەجیب – کەرکووک

یاریی باڵە وەرزشـێکە لە نێوان دوو تیپ دەکرێ، لەمبەر و ئەوبەری تۆڕێکن کە یاریگەکە دەکاتە دوو بەشەوە.
هەر تیپێک سـێ جار بۆی هەیە لە یاریگەی خۆیـەوە لە تۆپەکە بدا و ئەگەر تۆپەکە کەوتە سـەر زەویی تیپی بەرامبەر ئەوە ئەو تیپەی تۆپەکەی تێگرتووە خاڵێک بەدەسـت دێنـێ، هەروەها ئەگەر تیپێک هەڵە (فاوڵ)ی کرد خاڵێک بۆ تیپی بەرامبەری دەژمێررێ.
هەر تیپێکی تۆپی باڵە لە ١٢ یاریزان پێکدێ کە تەنیا ٦ لەوان دادەبەزنە ناو یاریگە و ئەوانی تر یەدەگن.
ئەم یارییە لە ٩ی شـوباتی ١٨٩٥ لە ئەمەریکا داهێنرا و یەکەمین یاری لە دەرەوەی ئەمەریکا ساڵی ١٩٠٠ لە کەنـەدا بەڕێوە چوو. یەکەمین پاڵەوانیەتیی جیهانیی باڵەی پیاوان سـاڵی ١٩٤٩ بەڕێوە چوو و هی ژنانیش ساڵی ١٩٥٢. ساڵی ١٩٦٤یش باڵە بووە یارییەکی ئۆلۆمپی.
خاڵەکانی یاریی باڵە بۆ هەر گێمێک لە ٤ گێمی یەکەم ٢٥ خاڵن و ئەگەر ئەنجامی یارییەکە ٢-٢ گێم بوو ئەوە گێمی پێنجەم بۆ بەراورد دەکرێ و لەسـەر ١٥ خاڵە. بۆ بردنەوەی هەر گێمێکیش پێویسـتە بەلای کەمەوە جیاوازیی نێوان خاڵەکانی تیمەکان ٢ خاڵ بێ.

یانەی هەولێر

مەغدید عەباس – گوێڕ

یانەی هەولێر لە سـاڵی ١٩٦٨ لە شـاری هەولێر دامەزراوە. یەکەمین جار لە سـاڵی ١٩٦٨ لە پاڵەوانیەتیی یانە پلە دووەکانی عێراق بەشداریی کردووە.
لە سـاڵی ١٩٨٧ یانەی هەولێر گەیشـتە پاڵەوانیەتیی یانە پلە یەکەکانی عێراق و، ساڵی ١٩٩٢ لە خولی نایابی عێراق یاریی کرد، بەڵام لە ساڵی ١٩٩٦ پاشەکشەی کرد بۆ خولی پلە یەک و ساڵی ١٩٩٨ گەڕایەوە ڕیزی یانە پلە نایابەکان و تا ئێستا لە پلە نایاب یاری دەکا.
سێ جار لە وەرزەکانی ٢٠٠٦-٢٠٠٧ و ٢٠٠٧-٢٠٠٨ و ٢٠٠٨-٢٠٠٩ پاڵەوانی خۆلی پلە نایابی عێراق بووە، هەروەها لە گشت پاڵەوانیەتییەکانی جامی عێراقدا بەشدار بووە.
لەسـەر ئاسـتی هەرێمی کوردسـتانیش لە خولی پلە نایاب یـاری دەکا و جامی هـەردوو وەرزی ٢٠٠٤-٢٠٠٥ و ٢٠٠٥-٢٠٠٦ی بردووەتەوە. لە خولی پاڵەوانانی عارەبی وەرزی ٢٠٠٦-٢٠٠٧ بەشداریی کرد و لە گەڕی یەکەمەوە دەرچوو.

هاوڕێیانی حاجیله خۆشحاڵن به هاوکاریی باوک و دایکیان له خوێندن

ج: سارا سەلیم - کەرکووک

هاورێیانی حاجیله بۆ سەرکەوتن له وانەکانیان پێویستیان به هاوکاریی باوک و دایک و خوشک و براکانی له خۆیان گەورەتره. لەم ڕیپۆرتاجەدا ڕۆڵی دایک و باوکانمان بۆ ڕوون دەبێتەوە.

هاورێمان هەردی جیهاد، پۆلی چوارەمی سەرەتاییه، باوکی کرێکاره و خوێندەواریی هەیە. هەردی سوپاسی باوکی دەکا که لە وانەکانیدا هاوکاریی دەکا و ئەو شتانەی بۆ ڕوون دەکاتەوە که لێیان تێناگا.

هەردی دوای ئەوەی وانەکانی خۆی تەواو دەکا، هاوکاریی خوشکەکەشی دەکا. حەزی لە وانەی کوردییە و هیوادارە لە داهاتوودا ببێتە مامۆستای کوردی.

شەنگە محەمەد پۆلی چوارەمە لە قوتابخانەی هەواری تازە. باوکی مریشکفرۆشە و کەمێک خوێندەواریی هەیە، بەڵام ناتوانێ هاوکاریی بکا، بۆیە لە کاتی پێویستدا هانا بۆ خوشکە گەورەکەی دەبا و داوای هاوکاریی لێ دەکا. شەنگە دەیگوت زۆر حەز دەکەم قۆناخەکانی خوێندن ببڕم و لە داهاتوودا ببم بە مامۆستای زانست.

حەسەن قاسم لە پۆلی پێنجەمی سەرەتاییه و دەیگوت: ڕۆژانه لە ٣ سەعات زیاتر دەخوێنم، چونکە باوکم خوێندەواریی نییه و کەس لە ماڵەوە هاوکاریم ناکا. لەگەڵ ئەوەشدا ئەگەر پاڤێلی برای که لە پۆلی یەکەمی سەرەتاییه پرسیارێکی لێ بکا، هاوکاریی دەکا. حەسەن زۆر حەزی لە وانەی بیرکارییه و حەز دەکا ببێ بە ئەندازیار.

شەنگە مستەفا لە پۆلی پێنجەمی سەرەتاییه، باوکی ئاسنگەر بوو و پێش سێ مانگ لە ڕووداوێکی هاتوچۆدا مردووه، دایکیشی خوێندەوارییەکەی وای نییه که بە هانایەوە بێ، بۆیه کاتێک پێویستی بە ڕوونکردنەوەیەک بێ، خوشکەکەی که پۆلی پێنجەمی زانستییه، هاوکاریی دەکا. شەنگە زۆر حەزی لە فێربوونی زمانی ئینگلیزییه.

ئاپۆ نەوزاد لە پۆلی شەشەمی سەرەتاییه، لە گوندی چیمەن، باوکی کەمئەندامی سەنگەره و خوێندەواریی هەیە. دەتوانێ وانەی عەرەبی و کوردیی بۆ ئاسان بکاتەوە، ئەگەر شتێکم نەزانی هانا بۆ براکەم دەبەم که هەتا دووی ناوەندیی خوێندووه. ئاپۆ دەیگوت: براکەی ترم پۆلی پێنجەمی سەرەتاییه و هاوکاریی دەکەم، حەز دەکەم ببم بە پزیشک.

سۆما ئاراس هاورێیەکی تری حاجیله و لە پۆلی شەشەمی سەرەتاییه. باوکی تەکسیی هەیە و زۆر لە ماڵەوە نییه، کاتێکیش دێتەوە زۆر ماندووه، بۆیه هانا بۆ دایکی دەبا. سۆما دوای ئەوەی وانەکانی خۆی تەواو دەکا، هاوکاریی هەردوو خوشکەکەی دەکا، که یەکێکیان پۆلی چوارەم و ئەوی تریان پۆلی یەکەمی سەرەتاییه. حەز دەکا ببێتە پارێزەر.

قوتابخانە

محەمەد ئیسماعیل – کەرکووک

قوتابخانە زۆر خۆشە
مەڵبەندی بیر و هۆشە
زۆر بە چاکی دەخوێنم
پلەی باش بەدەست دێنم
لە قوتابخانە بخوێنە
دەسکەوت بەدەست بهێنە
قوتابخانەم خۆشدەوێ
دڵ تیایدا دەسرەوێ
فێر دەبم ڕەوشتی جوان
سەربەرز دەبم لە ژیان

باران

سۆما ماجد
پۆلی یەکەم– قوتابخانەی بابان

ئەی بارانی زستانان
سوودت هەیە بۆ هەمووان
گەنم و جۆ زوو شین دەکەیت
دەشتیش ڕەنگاوڕەنگ دەکەیت
ئاوی ڕووبار زۆر دەبێت
کەشتی پێدا ڕەت دەبێت
دۆڵ و چیا و شار و دێ
سەوز دەکەیت درەختی نوێ
دڵۆپ دڵۆپ دەباریتەوە
ئاسمان دەڕازێنیتەوە

کوردستان

ڕاز لەتیف – چەمچەماڵ
شەشی بنەڕەتی

کوردستانم شیرینە
شاخەکانی بەفرینە
لادێ و شار و گوندەکانی
زەوییە قەشەنگەکانی
سۆز و ڕازی هەموو دنیان
لەگەڵ هەموو شارەکان
کەرکووک و سلێمانی
گەورە و بچووکەکانی
شارە خۆشەکانی
مرۆڤە دڵسۆزەکانی
ئا لەم ژیانە خۆشە
کە چەندە بەجۆشە

شێر و کەروێشک

هیوا عۆف – کەرکووک
یەکی ناوەندی

ڕۆژێکیان شێرێک و کەروێشکێک دەبێ، شێرەکە زۆر حەزی دەکرد بیخوات، ڕۆژێک هاوڕێکانی کەروێشکەکە پێیان گوت: شێرێک دەیەوێت بتخوات. کەروێشکەکە هەموو ڕۆژێک بیری دەکردەوە چی بکات، تاوەکو ڕۆژێک پیلانێکی بۆ دۆزییەوە بە هاوڕێکانی گوت: من دەتوانم ئەو شێرە لەناو بەرم، کەروێشکە وریاکە ڕۆیشت بۆ لای شێرەکە و پێی گوت: من ئەوەتام وەرە بزانە دەتوانی بمگری. شێرەکەش توورە بوو و دوای کەوت، کەروێشکەکە گەیشتە لای دارێک و بازی دا شێرەکەش نەیتوانی بوەستێ خۆی کێشا بە دارەکەیا و مرد، ئیتر لەو ڕۆژەوە کەروێشکەکە بە خۆشی ژیانی بردە سەر.

دایک

سەیوان سەلاح – چەمچەماڵ

من دایکم زۆر خۆش دەوێ
ئەویش منی زۆر دەوێ
بە خەندەی لێوەکانی
بە لایلایە و گۆرانی
بە باسە خۆشەکانی
خەواندمی تا بەیانی
دایک بەسۆزە بۆمان
ڕێزی بگرن منداڵان
جەژنی جیهانی دایکان
پیرۆز بێت لە دایکەکان

ماسی

ئاکار بەختیار–شەشەمی بنەڕەتی–هەولێر

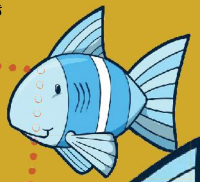

ئەی ماسی ئازا و چالاک
پەروەردەی ناو ئاوی پاک
دنیای تۆ ڕەنگاوڕەنگە
گەرچی مات و بێ دەنگە
ئازادیت پڕ بەهایە
ژیانت لەناو ئاودایە
ئێمەی منالیش وەک تۆ
بۆ سروشت هاتووینە گۆ
چاوی لێ ناتروکێنین
گوڵی هیوا ئەڕوێنین

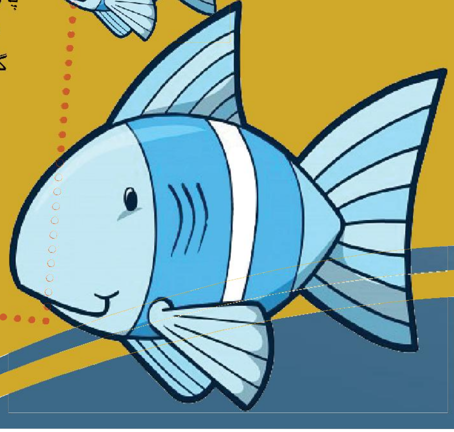

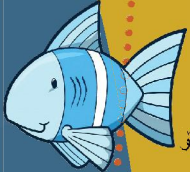

تەندروستی

تەندروستی سامانە بیپارێزە

ئەژی حوسێن – کەرکووک

تەندروستی باشترین سامانی مرۆڤە و پێشان دەیانگوت لەشساخی تاجێکە بەسەری مرۆی تەندروستەوە تەنیا ئەو کەسانە دەیبینن کە ناساخن، بۆیە دەبێ مرۆڤ تەندروستیی خۆی بپارێزێ، ئەمانەش چەند ئامۆژگارییەکن لە پێناو تەندروستییەکی باش دەیانخەینە روو:

ڕۆژانە دوو پارچە چوکلێت (کاکاو) بخۆ چونکە زانایان ئاشکرایان کردووە کە چوکلێت مرۆڤ لە کەمخوێنی دەپارێزێ و ئارامی دەبەخشێ.

بە هیچ شێوەیەک شتی قورس هەڵمەگرە بۆ ئەوەی کاریگەریی خراپی نەبێ لەسەر پشت و شێوەی ڕۆیشتن و وەستانت.

بەردەوام ئاگات لە ڕەنگی زمانت هەبێ و، چونکە ڕەنگی زمان نیشانەی هەندێ حاڵەتی تەندروستییە،بۆ نموونە ڕەنگی سپیی زمان نیشانەی لاوازیی سیستمی بەرگریی لەشە و ڕەنگی زەرد نیشانەی زۆرخۆرییە و سووربوونەوەی نووکی زمان نیشانەی ماندوویی دەروونییە.

ماست لە شیر باشترە

ئاسیا ئەحمەد – دووبز

ژمارەیەک زانای یابانی لە زانکۆی کیۆشۆ ئەوەیان ئاشکرا کرد، کە دوای لێکۆڵینەوە بۆیان دەرکەوتووە ماست خواردنێکی نموونەییە بۆ پاراستنی تەندروستیی دەم و پووک نەک خواردنەوەی شیر.

ئەم زانایانە هۆکاری ئەمەیان بۆ ئەوە گێڕایەوە کە ماست مادەگەلێکی تێدایە کە بە ترشی ئەمینی ناسراون و پەیوەندییەکی پتەویان بە ساخلەمیی پووکەوە هەیە.

پێشتر زانایان ئاماژەیان بۆ ئەوە دەکرد کە بە هەمەکانی شیر بە گشتی سوودیان بۆ تەندروستی هەیە. بەڵام ئەم جارە ئەوە یەکلا کرایەوە کە ماست لە گشتیان بەسوودترە بۆ تەندروستیی دەم و ئەو کەسەی ڕۆژانە ٥٥ گرام ماست بخوا کەمتر تووشی نەخۆشیی پووک دەبن.

ئێسکی مرۆڤ

پەروین غالب – ڕێدار

ئایا دەزانی ژمارەی ئێسکەکانی مرۆڤ لە ڕۆژی لەدایکبوونیدا ٣٥٠ ئێسکە، کە پێدەگا و تەمەنی دەگاتە ١٨ ساڵان ژمارەی ئێسکەکانی لەشی کەم دەبێتەوە و دەبێتە ٢٠٦ ئێسک؟

زانایان هۆی کەمبوونەوەی ژمارەی ئێسکەکان بەوە لێکدەدەنەوە، کە ژمارەیەک لە ئێسکەکان لە ئاستی یەکتریدا درێژ دەبنەوە و بەیەک دەگەن و دەبنە یەک پارچە. واتە لەناوناچن، بەڵکو یەکدەگرن.

ههـ لێبێنە

دەگرمێنێ وەکو هەور فڕێ دەدات سپی چەور؟

ئاگری نییە دەتسووتێنێ، گیانی نییە دەتپیشێنێ؟

بەسەر پیرێژن بەچنگ مناڵە، بەپشتی ڕۆستەم، نەتەوەی زاڵە؟

بەشەو وەک قیرە، تیژە وەک تەیرە، سپییە وەک شیرە؟

بزنە گەرێ، هەڵدەگەرێ دادەگەرێ، ناڵەوەرێ.

ئایا دەزانی؟

قەڵای حەلەب گەورەترین قەڵایە لە جیهاندا.

فەرەنسییەکان یەکەمین گەل بوون دراوی کاغەزیان بەکار هێنا.

یەکەمین هێڵی میترۆ لە ئینگلتەرە بنیات نرا.

سۆربۆن کۆنترین زانکۆی ئەوروپایە.

بە بەحرێن دەگوترێ زەویی ملیۆن دارخورما.

پەندی بەرینان

بەم وشەگەلە ئەم پەندانەی خوارەوە تەواو بکە

ئاو، تیر، هەوا، مشک، دیوار.

.... بێنە و دەست بشۆ.

ئەوەی لە.......... بێت جەواڵ دەدڕێ.

بانێکە و دوو..............

.... لە کەوان دەرچوو ناگەڕێتەوە.

دار و..........گوێی هەیە.

پشووی حاجیلە

کوردستان محەممەد – ئازادی

وەڵامی ڕاست هەڵبژێرە

گڵێنە ڕەووز – دوکان

کەی و لە کام وڵات ســەرۆکی پەکەکە دەستگیر کرا.

- ١٩٩٩ کینیا
- ٢٠٠٠ سوریا
- ٢٠٠١ ڕووسیا

کەی پێشــەوا قازی محەمەد لە سێدارە درا و لە کوێ؟

- ١٩٤٧ مەهاباد
- ١٩٤٦ تاران.
- ١٩٤٥ کرماشان.

شاری وان لە چ پاژێکی کوردستاندایە؟

- باکووری کوردستان.
- ڕۆژهەڵاتی کوردستان.
- ڕۆژئاوای کوردستان.

عەبدولڕەحمان قاسملو کـەی و لەکوێ تیرۆر کرا؟

- ١٩٨٩ ڤیەننا.
- ١٩٨٨ کوردستان.
- ١٩٨٧ بەغدا.

پایتەختی حکوومەتی میدیا کوێ بووە؟

- هەمەدان.
- قزرەباد.
- ماردین.

بمڕەنگێنە

لەرین شەماڵ –سلێمانی

ڕامان

شەم شوان – سلێمانی

لەم فۆرمەدا ئـەو ژمارەیە چەند کۆتایی بە زنجیرەکە دێنێ

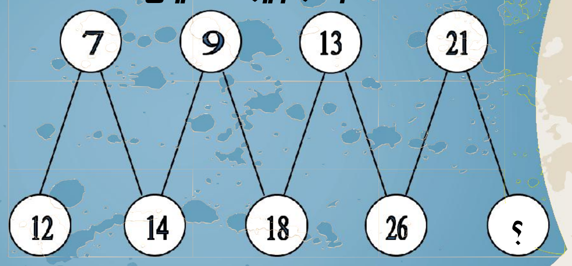

قۆناخ بە قۆناخ وێنە بکێشە

بەسۆز جەبار - کەرکووک

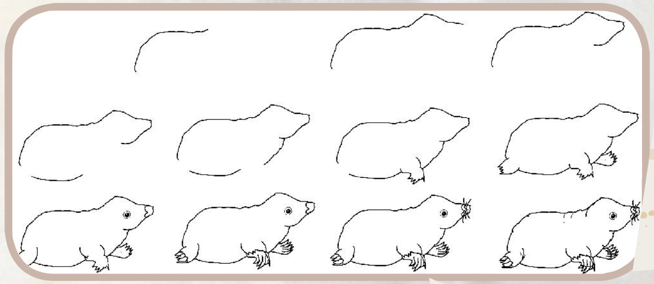

چاوتیژی

جوان لەم وێنەیە وردبەرەوە و بزانە وێنەی پیاوێکە بوتڵە ئاوێکـی بەرزکردووەتەوە، یان بوتڵە ئاوەکە بەدەستی کەسێکی ترە و وێنەکە لە نزیکەوە گیراوە، بەڵام پیاوە دوورەکە لە ئاستـی بوتڵەکەدا دەستـی بەرزکردووەتەوە.

شیلان بەکر – ڕەحیماوە

ئەم شارانە دوو ناویان هەیە

سیوە سەعید – کانی شەیتان

- قەندەهار – نادر ئاباد
- ئۆسلۆ – کریستیان
- تاشکەند – چاچ
- پەتروسبۆرگ – لینینگراد
- ئەشبیلیە – سیویل
- باتاویا – جەکارتا
- پەکین – خان بالغ
- دیمەشق – شام
- بەغدا – دار ولسەلام
- لاهوور – لوهاور

ڕێکخستن

بژار سەعید – سلێمانی

ئەم پیتانە ڕێکبخە و مانای جولەی گۆڵت بۆ دەردەچێت.

ر	ی	ل	ە	ن

شیکاری
تانیا وەلی – چەمچەماڵ

ناوی یەکێک لە میوە خۆشەکانە، تۆی وریا پاش شیکارکردنی دەزانی کامەیە

	=	5	+	6
	=	1	+	1
	=	2	-	7
	=	7	+	3
	=	2	+	3
	=	6	+	4
	=	9	-	15

2	=	ە
5	=	ن
11	=	ئ
6	=	س
10	=	ا

بەرسڤی لەز
میران جەمال – کانی شەیتان

- ورچ دەبۆڵێنێ، بەراز............
- کار دەبارێنێ، سابرین..........
- هەنگ وزەی دێ، زەردەواڵە.........
- ئەسپ دەحیلێنێ، ماین...........
- مەڕ بارەی دێ، بزن...........

باعە، گیزە، ئەمرقێنێ، مرقەی، کورکو

مۆزەخانە بەناوبانگەکانی دنیا
لیمۆلازار – ڕانیە

- لۆڤەر، سەرەتا ئەم کۆشکە دەربارەی شاکانی فەرەنسا بووە، بەڵام ئێستە سەنگینترین هونەری جیهانی لێیە.
- بریتیش مۆزیەم، لە ساڵی ١٧٥٣ لە شاری لەندەن دروست کراوە.
- مۆزەخانەی گیکتۆریا، گرانترین و بەنرخترین شتی کونینەی مێژووی تێدایە.
- مۆزەخانەی میللیی ڕۆما.
- مۆزەخانەی ئالاسکا لە ئەمەریکا.
- مۆزەخانەی بەنێوبانگی لینینگراد لە ڕووسیا.

ئەمانە بزانە
هێرش قادر – خورماتوو

- یەکەمین جار تەلەفزیۆن لە وڵاتی بەریتانیا بینرا.
- سۆمەرییەکان یەکەم گەل بوونە تەپڵیان بەکار هێناوە.
- کۆنترین خەتی عەرەبی خەتی کوفییە.
- گوڵی مێخەک درێژترین تەمەنی هەیە لەنێو گوڵاندا.
- مەرجان لە دەریا دەردەهێنرێت.
- ماجەلان ساڵی ١٥٢١ فلیپینی دۆزییەوە.
- خەلافەتی عەباسی ٥٢١ ساڵی خایاند.
- لە ١٩٩٢/١٠/٤ فیدراڵی لە کوردستان ڕاگەیەنرا.

شرۆڤە

ناوی گەورەترین گیاندار لە شەش پیت پێکهاتووە. ئەگەر دوو پیتی یەکەمی لادەین دەبێ بە باڵدارێکی بچووک.

ڕەوا عوسمان – کەرکووک

خاوەنی ئیمتیاز
بەدران ئەحمەد حەبیب

سەرپەرشتیار
عوف عبدالرحمن

سەرنووسیار
حەمە سەعید زەنگنە
٠٧٧٠١٣١٠٥٤٢
hamatal_ z@yahoo.com

جێگری سەرنووسیار
نەبەز ڕۆستەم

بەڕێوەبەری هونەری و نەخشەسازی
پەروەر
perwer.cartoon@yahoo.com

تایپ
دلێر ڕەفیق

ناونیشان
کەرکووک – شەقامی کۆماری
تەلاری صیدلی فخری

ڤیان سدیق – کەرکووک

وەڵامی ژمارەی پێشوو

ل٣ **مەتەڵ : کتێب.**

ل٣٠ **ڕامان** : ١١، کۆی ژمارەکانی دەرەوە دابەش ٣ بکە.

ل٣١ **ڕێکخستن، مەحوی**

ل٣٢ **کام وڵاتم، کوبا**

ل٣٤ **گیاندن، دەریای مردوو**
شقاتە، تەڵێک لە کۆیەکە دەخەیتە سەر ٣ دەبێت بە ٩٨-٣٣

ل٣٦ **وشەی بزر :گەڵاڕێزان**

ل٣٧ **خەڵات، پڕاوکە نییە ببوورن ڕاوکەیە.**

گەیاندن

پاش ئەوەی ئەم هێڵانە دەگەیەنیت لات ئاشکرا دەبێت بە بەچکەی چۆلەکە دەگوترێت چی.

دیلان جەمال – کانی شەیتان

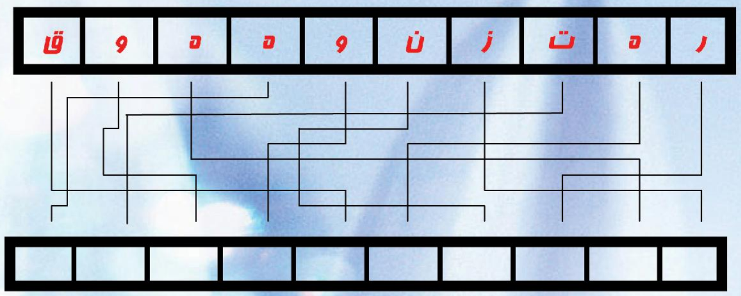

١٠ جیاوازی لە نێو ئەم دوو وێنەیەدا هەیە . . . . . دەتوانیت دەستنیشانیان بکەیت ؟

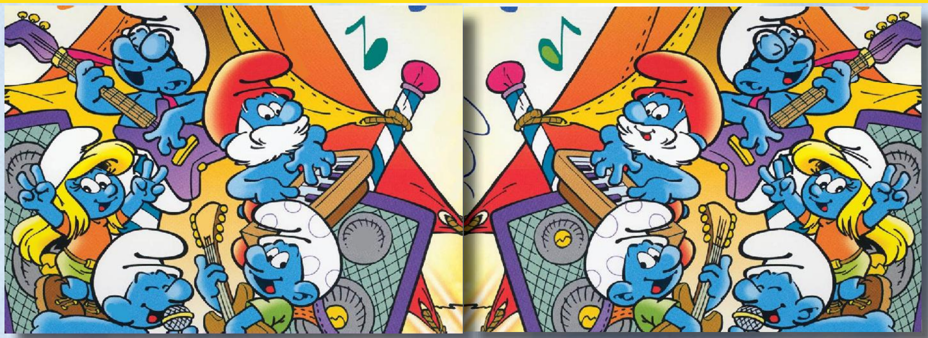

پرۆشە جەبار – سلێمانی

یاریی شقارتە

ڕۆژ دلێر – ئازادی

جێگۆڕکێ بە یەک تەڵە شقارتە بکە تا ئەنجامی هاوکێشەکە بکاتە شانزە .

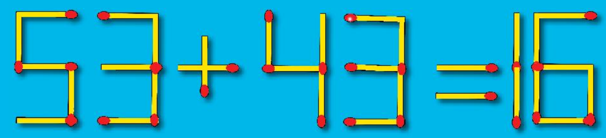

جێگۆڕکێ

هیوا حەسەن – ئازادی

جێگۆڕکێ بە دوو ژمارە بکە تا بە ستوونی و ئاسۆیی کۆی ڕیزەکان بکاتە ٢١

5	4	2	6	3	1
6	3	5	1	2	4
2	1	3	4	5	6
3	6	4	5	1	2
4	2	1	3	6	5
1	5	6	2	4	3

دووبارە وێنەکە بکێشەوە

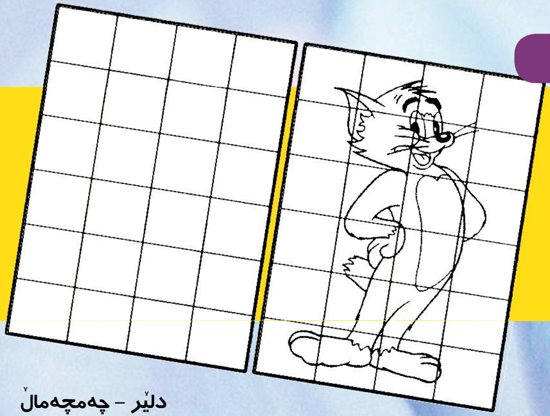

دلێر – چەمچەماڵ

نیشانەی هەڵە یان ڕاست لەم ڕستانەی خوارەوە بدە

هەولدا ئالان – عەربەت

- سەلاحەدینی ئەیوبی لە تکریت لەدایک بووە.
- ڕۆبن هوود لە ئینگلتەرا ژیاوە.
- پەیکەری ئازادی لە شاری نیویۆرکە.
- ئاڵای دەوڵەتی عەباسی ڕەش بوو.
- درێژی دیواری چین ٢٧٠٠ کیلۆمەترە.
- خێرایی دەنگ لە چرکەیەکدا ٣٠٠ مەترە.
- هەنگ ٥٠ چاوی هەیە.
- فیل لە ٢٠ کیلۆ زیاتر ڕۆژانە خواردن ناخوات.

سێبەر

دیاریی – کەرکووک

سێبەری پاپای ونبووە ، دەتوانیت بیدۆزیتەوە ؟

وشەی بزر

داستان - کەرکووک

هـەکار، هەردیـن،
هەژەنـد، هۆنراوە،
هەنسـک، هانـا،
هاقـە، هێڤـار،
هەسـتیار، هەرسین،
هێـژا، هێـکار،
هامنـۆ، هەژێـر،
هەڤی، هەڵۆ، هالان،
هۆزان، هۆژان.

پاش ئەوەی ئەو ناوانەی لای سەرەوە ڕەش دەکەیتەوە، نێوی شارێکت بۆ دەمێنێتەوە کـە کیمیابـارن کـرا سـەر بە سـلێمانییە لـە حـەوت پیتـان پێکهاتووە.

			ه	ه	ه	ه	ه			
			ر	ه	ه	ه	ه			
			م	ژ	ژ	ر	ك			
			ن	ی	ه	د	ا			
			و	ر	ن	ی	ر			
ت	س	ه	ه	ڵ	د	ن	و	ڵ	ه	ه
ی	ژ	ێ	ه	ر	ا	ك	ێ	ه	ه	ه
ا	ا	ه	ك	س	ن	ه	ه	■	ه	ا
ر	ه	ر	ا	ق	ێ	ه	ج	ی	ۋ	ل
ه	و	ا	ر	ن	ۆ	ه	ن	ه	ن	ا
			ه	ب	ن	ه	ی			
			ۋ	ه	ا	ۆ	س			
			ا	ا	ژ	ز	ر			
			ه	ن	ۆ	ا	ه			
			ه	ا	ه	ن	ه			

کوێرکردنەوە

شۆخان ئەحمەد-تەکیە

پـاش ئەوەی پیتەکانی ئەم ناوانەی لای خوارەوە کوێر دەکەیتەوە ناوێکت بۆ دەمێنێتەوە لە چوار پیتان پێکهاتوە و هاواتای (ئارام)ە.

هیوا، فەرهەنگ، کۆڤان، کۆژان، کاوە، کۆسرەت.

ك	ك	ر	ه	ا	ا	ۆ	و	ن	س	■	ه
ك	ه	ژ	ه	ۋ	ا	ۆ	ی	ن	م	ێ	ه
ك	گ	ر	ه	ف	ا	ۆ	ن	ن	و	ت	ه

هونەری دەست

شەماڵ شوکور - کەرکووک

خەڵات

دوا دەڵیشە ١٢/٢٥

کۆتایی ژیان چییە ؟

گوتەی گەلان

عیدان جەلال - بەغدا

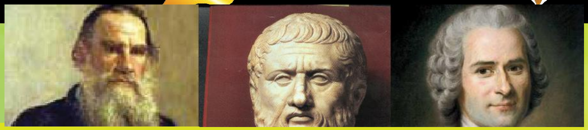

گوتەی خۆش و ناسک دەرگەی پۆڵاین دەکاتەوە	تورک
هیچ نەگوتن لە گوتەی بێ جێ چاکترە	ئینگلیز
شەری بێ ئاوەز چون میوەی سەرمابردوو وایە	فەرەنسی
خوا لەگەڵ هێزدا نییە، بەڵکو لەگەڵ ڕاستیدایە	ڕووسی
نهێنیی خۆت بە خزمەتکارەکەشت مەڵێ	یابانی

سوودۆکۆ

هیوا عەلی - چەمچەماڵ

		6			3
	2	5	1	6	
			5		2
2			4	1	
	3	1	6	2	5
		2			1

تۆڕی سوودۆکۆ پێکهاتووە لە ٣٦ چوارگۆشەی بچووک و ٦ لاکێشەی گەورە. ئەوەی پێویستە لێرە لەسەر تۆ چوارگۆشەکان بەژمارە (١-٦) پڕبکەیتەوە بەمەرجێک هیچ ژمارەیەک لە ڕیزی ناسۆیی و ستوونیی لاکێشەکاندا دووبارە نەبێتەوە.

تەواوم بکە

نەجات عەبدوڵڵا - کەرکووک

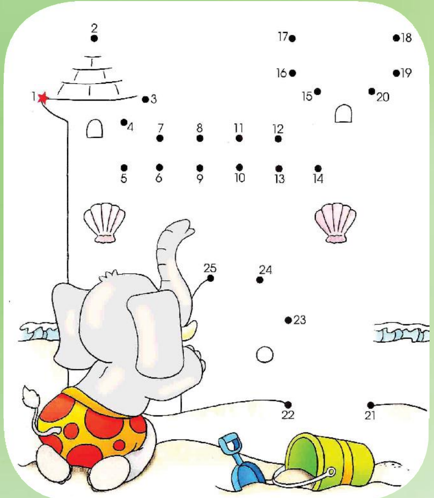

ماتماتیک

چنار نورەدین – سەرسەنگ

بەپێی تۆماری نەخۆشخانەی شارۆچکەیەک ١٨٠ کەس بە نەخۆشـیی جۆراوجۆر و ١٢ کەسـیش بە ڕووداوی هاتوچۆ مردبوون لە ساڵێکدا. بەشی لەدایکبوونی هەمان نەخۆشخانە لە هەمان ساڵدا لەداکبوونی ٢٣١ منداڵبوونی ئاسـایی و ٤ حاڵەتی دووانەیان ڕاگەیاندبوو. ئایا دەزانی ژمارەی دانیشتووانی ئەو شارۆچکەیە لەو ساڵەدا چەند زیادی کردووە.

بیرکاری

حسێن عەلی – سلێمانی

پیرژەژنێکـی کوێـر، چـوار دەنک حەبـی هەیە، دووانیان سـوور و دووانەکەی تر سـەوزن. دەبێ لە هەر ڕەنگێک تەنیا حەبێک بخوا، واتا دوو دەنک یەکێ سـوور و یەکێ سـەوز. ئەگەر وا نەکا گیان لەدەست دەدا. وەک دەشزانن کوێر ڕەنگەکان جیا ناکاتەوە. باشە پیرەژنە کوێرە داماوەکە چی بکا لە کاتێکدا کەسـی لا نییە و حەبەکان لە قەبارە و بۆن و تامیش هیچ جیاوازییەکیان نییە؟

وەڵامی ژمارەی پێشوو

11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	
						م	ا	ل	ه	س	1
					ب	و	ل	ب	و	ل	2
					ن	ا	س	ا	ئ	ی	3
						ن	ه	ب		م	4
		و	ا	ی	ش		م		ش	ا	5
	ه	ه	و	ر	ا	م	ا	ن		ن	6
ب	ه	ك	ر		ر	ا		و	ا	ی	7
ی	و			ا	ی	ر	و	ك	د		8
ش	ل	ب		ن			ه		ل	ر	9
ك	ی	ا	د		ت	ی	ر		ه	ا	10

وشەی یەکتربڕ

ئامادەکردنی : ئارا ئاری – هەولێر

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	
										1
										2
										3
										4
										5
										6
										7
										8
										9

ستوونی

١١ـ کاڵەک ـ دێوانە.
٢ـ پێچەوانەی ژن(پ) ـ تەماشاکەر(ت).
٣ـ بۆ ـ کورتکراوەی ئیسماعیل(پ) ـ در(پ).
٤ـ شارێکی سعودییە ـ خۆزگە.
٥ـ نەرمونیان ـ سەبر(پ).
٦ـ ساکار.
٧ـ باڵندە(ت) ـ گەورە.
٨ـ نـاوی یاریزانێکـی ڕەش پێسـتی یانـەی ئینتەرمیلانە(ت).
٩ـ ناوێکی کورانەیە(پ).
١٠ـ وەرزێکی ساڵە.

ئاسۆیی

١ـ ناوی مانگێکی کوردییە. ٢ـ هەموو کەسێک هەیەتی. ٣ـ بینی ـ کانزایەکە. ٤ـ لووت (پ) + پیتێکە.
٥ـ نیوەی مەڕۆ ـ پیتێکە + ناوێکی کچانەی عەرەبییە(پ). ٦ـ شارێکی کوردستانی ڕۆژهەڵاتە(پ) ـ گیاندارێکی خشۆکە(پ) ـ نەخێر. ٧ـ نیشتیمان(پ). ٨ـ ماستی لێ دروست دەکرێت + سەوز بوو ـ سێ پیت لە ئەورووپی.
٩ـ گەمە(پ) + پیتێکە ـ زمان. ١٠ـ ناوی هونەرمەندێکی کۆچکردووی شاری سلێمانییە.
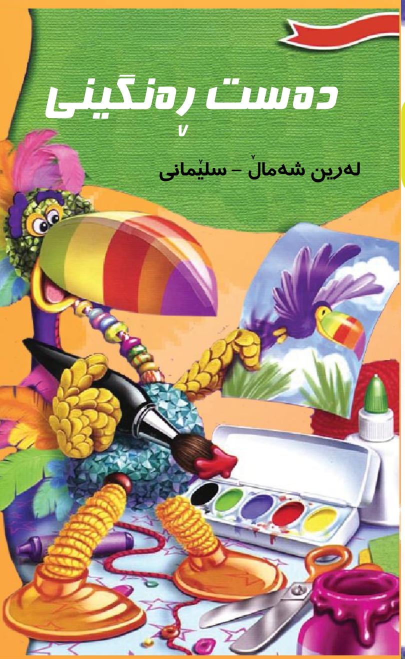
تێبینی : حەوتی سەروژێری وشەکان لە نووسیندا گرفت نییە. ـ (پ) پێچەوانە. ـ (ت) تێکەڵاو.